

**Unios notatserie
nr. 6/2008**

**Unios
kommentarer til
regjeringens forslag til
Revidert budsjett for 2008 og
Kommuneproposisjonen
for 2009**

Brev til
Finanskomiteen og Kommunal- og forvaltningskomiteen
av 21. mai 2008

Innhold	Side
Unios 10 krav	3
Den økonomiske politikken.....	4
Arbeidsmarkedet	7
Kommuneøkonomien	9
Barnehager	14
Grunnskole og videregående opplæring.....	15
Helseforetakene.....	19
Finansiering av fysioterapitjenesten.....	19
Inkluderende arbeidsliv	19
Forskning og høyere utdanning	20
Politiet.....	21

Unios notatserie på www.unio.no

- Nr 1 2006 Pensjonsopptjening for studier
- Nr 1 2007 Tjenestedirektivet – en oversikt
- Nr 2 2007 Personellbudsjett for velferdstjenester i lys av Soria Moria
- Nr 3 2007 Unios innspill til regjeringen Stoltenberg i forkant av 2008-budsjettet
- Nr 4 2007 Unios kommentarer til Revidert budsjett 2007 og Kommuneproposisjonen 2008
- Nr 5 2007 Unios innspill til Likelønnskommisjonen (foreløpig innspill)
- Nr 6 2007 Personellbudsjett for velferdstjenester i lys av Soria Moria, oppdatert juni 2007
- Nr 7 2007 Uføreutvalget – en kort presentasjon og noen foreløpige vurderinger
- Nr 8 2007 Arbeidsmiljø, sykefravær og inkludering
- Nr 9 2007 Unios høringssvar i forbindelse med Uføreutvalgets innstilling
- Nr 10 2007 Ledere i KS-sektoren – en statistisk oversikt
- Nr 11 2007 Unios kommentarer til forslaget til statsbudsjett for 2008
- Nr 1 2008 Unios innspill til Likelønnskommisjonen januar 2008
- Nr 2 2008 AFP-utvalget, en kort presentasjon og noen kritiske merknader
- Nr 3 2008 Unios innspill til regjeringen Stoltenberg i forkant av 2009-budsjettet
- Nr 4 2008 Skift/turnus og deltid
- Nr 5 2008 Kan ny AFP i privat sektor overføres til offentlig sektor?
- Nr 6 2008 Unios kommentarer til Revidert budsjett 2008 og Kommuneproposisjonen 2009

Unios notatserie gir bakgrunn og kommentarer til aktuelle faglige og politiske spørsmål. Her trykker vi også Unios syn i viktige høringssaker og våre innspill i forbindelse med statsbudsjett mv.

Unios 10 krav

1. Unio mener at finanspolitikken i 2008 bør stimulere til fortsatt press i arbeidsmarkedet og høy aktivitetsvekst. Svakere vekst i år enn i fjor gir rom for å fase inn mer oljepenger. Økt bruk av oljepenger og en noe høyere lønnsvekst må følges av en forsiktig rentesetting fra Norges Bank.
2. Unio krever at kommunesektoren styrkes med inntil 1 mrd kroner ut over regjeringens forslag i Revidert budsjett 2008 for å gi rom for styrket tjenestetilbud.
3. Unio er kritisk til den systematiske undervurderingen av lønnsveksten i budsjettene. Dette gir statlige og kommunale sektorer mindre armslag enn det regjeringen sier at de får.
4. Unio krever at kommuneøkonomien for 2009 styrkes med 1-2 mrd kroner ut over regjeringens forslag i Kommuneproposisjonen. Dette vil gjøre det mulig å innfri noen av Sori Moria-prioriteringene innen kunnskap, velferd og trygghet. Selv med regjeringens forslag for 2009 vil kommunesektorens frie inntekter neste år justert for demografiske utgiftsbehov ligge under nivået i 2005.
5. Unio krever at regjeringen foreslår konkrete tiltak som pålegger kommunene å øke lærertettheten. Innsatsen for videregående skole må trappes opp, av de frie midlene må fylkeskommunene få en markert sterkere relativ vekst både i 2008 og 2009.
6. Unio støtter regjeringens innsats for full barnehagedekning. Vi krever økt satsing på rekruttering av førskolelærere og økt fokus på kvalitet og kompetanse i barnehagene.
7. Unio avviser en omlegging av finansieringsansvaret for fysioterapitjenesten før det er samsvar mellom praksisomfang og avtalevolum for fysioterapeutene.
8. Unio er tilfreds med at kuttet i basisbevilgningen til de høyere utdanningsinstitusjonene i 2007 reverseres i Revidert budsjett med en halvårsvirkning på 143 mill kroner. Vi forventer at dette er signaler som følges videre opp i 2009-budsjettet.
9. Unio støtter regjeringens forslag om 70 mill. kroner til klimaforskning.
10. Unio er kritisk til at det ikke er satt av ekstra midler til drift i politidistriktene. Politibudsjettene for 2008 viser at midlene til drift er lavere enn i 2007 bl.a. grunnet høye investeringer.

21. mai 2008

Unios kommentarer til regjeringens forslag til Revidert budsjettet for 2008 og Kommuneproposisjonen for 2009

Konjunkturtoppen er passert. Arbeidsledigheten vil antakelig ikke gå ytterligere ned. Økonomien trenger nå en forsiktig stimulas for å holde presset i arbeidsmarkedet høyt. Det åpner en mulighet for å bruke budsjettpolitikken mer aktivt i årene som kommer. Unio mener at den økonomiske stimulasen kan styrkes allerede i årets budsjettrevisjon. Det er rom for å bruke mer oljepenger i år. Det vil også lette innfasingen av mer oljepenger i 2009 hvor det økonomiske handlingsrommet i utgangspunktet er stort grunnet lav automatisk utgiftsvekst. Unio mener at regjeringen burde ha startet Soria Moria-innspurten med et mer offensivt Revidert budsjett med en klarere prioritering av utdanning, velferd og trygghet.

Den økonomiske politikken

Konjunkturtoppen er passert, arbeidsledigheten skraper bunnen, forbruksveksten dempes og vi kan forvente betydelige negative vekstimpulser fra utlandet. I en slik økonomisk situasjon er det viktig å vise vilje til å holde sysselsettingen høy og ledigheten lav. Unio mener at Revidert budsjett for 2008 i hovedsak er vel tilpasset med hensyn til å bruke budsjettpolitikken til fortsatt å holde aktiviteten på et høyt nivå, men det hadde vært plass til noe mer satsing på kommunesektoren uten at dette ville påvirke prisvekst og renter nevneverdig. Pengepolitikken bidrag til å dempe aktiviteten tilsier at finanspolitikken nå kan brukes noe mer aktivt.

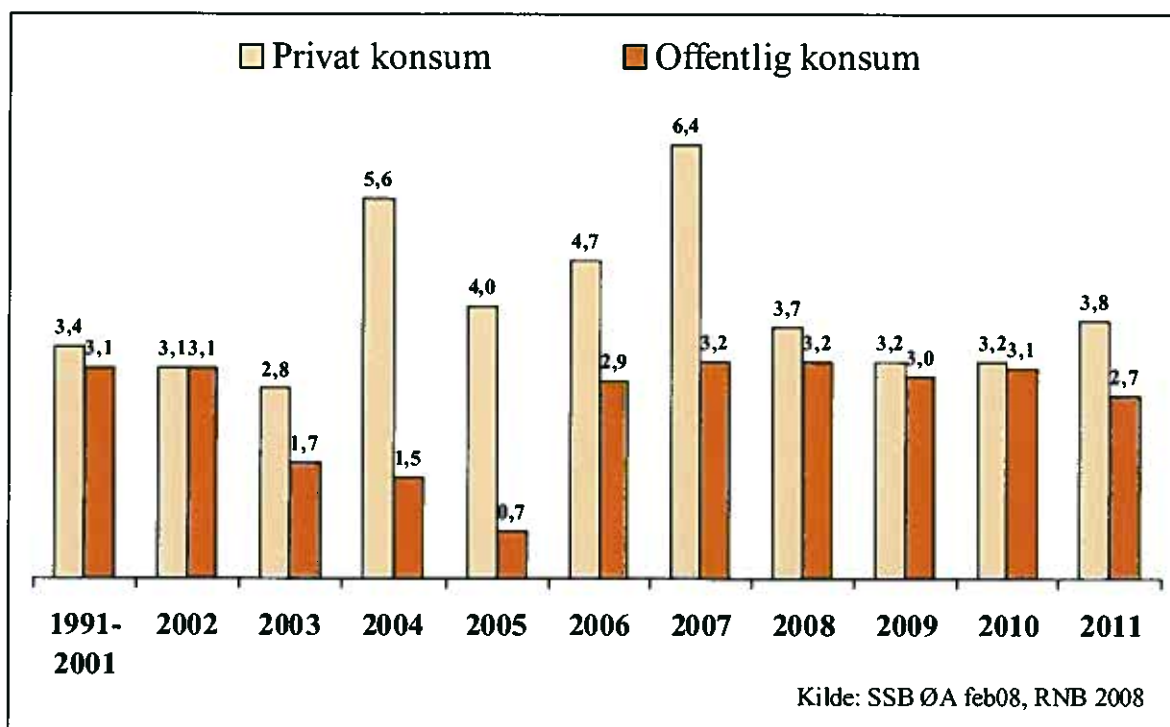
Den kraftige konjunkturoppgangen de siste årene har gitt rekordhøy sysselsettingsvekst, kraftig inntekstvekst for husholdningene og lav arbeidsledighet. Vi må tilbake til begynnelsen av 70-tallet for å finne en like sterk høykonjunktur. Nasjonalregnskapet har aldri før registrert så sterk sysselsettingsvekst som i 2006 og 2007. De siste ledighetstallene både fra SSB og NAV viser derimot at arbeidsmarkedet er i ferd med å snu. Slik må også Revidert budsjett tolkes.

Etterspørsels- og sysselsettingsveksten har derimot vært ulikt fordelt. Den sterke etterspørselsveksten i privat sektor har resultert i en markert høyere konsum- og sysselsettingsvekst i privat enn offentlig sektor de to siste årene til tross for Soria Moria-erklæringens ambisjoner om en mer balansert vekst mellom privat og offentlig konsum. Figur 1 viser utviklingen i privat og offentlig konsum de siste 15 år pluss prognoser for 2008 til 2011. Prognosene viser en mer balansert utvikling fra 2008 og de nærmeste årene. Fra i fjor høst til Revidert budsjett har regjeringen økt anslaget for veksten i offentlig konsum i 2008 fra 2,3 pst til 3,2 pst, mens den private konsumveksten bare er svakt oppjustert.

Norsk økonomi påvirkes av det som skjer internasjonalt, men Norge er likevel i en særstilling. Statens Pensjonsfond utgjør et stabiliserende element for den norske konjunkturutviklingen, særlig når en ser det i sammenheng med den såkalte handlingsregelen for finanspolitikken. I oppgangstiden siden 2003 har det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet gått fra å utgjøre 5,8 prosent av fondskapitalen i 2003 ned til 3,2 pst i høykonjunktorens

toppår 2007. I år legges det opp til at oljepengebruken målt på denne måten beveger seg opp mot handlingsregelens 4-prosentregel, men ikke helt, underskuddet anslås til 3,7 pst av fondskapitalen. Finanspolitikken har de siste årene vært innrettet slik at den ikke har bidratt til å øke aktiviteten. Dette endres svakt for 2008 med Revidert budsjett hvor finanspolitikken nå antas å gi en stimulans tilsvarende 13 mrd kroner eller 0,7 pst av trend-BNP for Fastlands-Norge.

Figur 1: Utviklingen i privat og offentlig konsum 1991-2011, vekst i prosent.

Langsiktig og kortsiktig stabilitet

I vurderingen om hva som er en gunstig innretning på finanspolitikken må man ta to hovedhensyn; hensynet til hvordan avkastningen på oljefondet best mulig skal fases inn i norsk økonomi (langsiktig stabilitet) og hensynet til presset i norsk økonomi (kortsiktig stabilitet).

Hensynet til langsiktig stabilitet tilsier at det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet øker i tråd med den såkalte handlingsregelen. Det innebærer at budsjettunderskuddet målt på denne måten skal utgjøre om lag fire prosent av fondets verdi.

Hensynet til konjunktursituasjonen har tilsagt en mindre ekspansiv finanspolitikk i oppgangskonjunktoren vi har bak oss. Dette hensynet tilsier nå en mer ekspansiv politikk, dvs at det kan brukes noe mer oljepenger.

Både hensynet til langsiktig- og kortsiktig stabilitet taler for en mer ekspansiv finanspolitikk. Innretningen på pengepolitikken i en slik situasjon er viktig. Norges Bank har økt styringsrenta 15 ganger fra 1,75 i 2004 til 5,5 prosent. Rentedifferansen til euroområdet styringsrente har økt til 1,5 prosentpoeng (1,7 prosentpoeng for 3 måneders

pengemarkedsrenter) og krona har styrket seg. Internasjonale renter er på grunn av nedgangskonjunktoren på vei ned. Sammenliknet med perioden 2002-2003 er rentedifferansen til utlandet langt lavere i dag og økonomien er mer robust.

Av hensyn til den langsiktige stabiliteten i norsk økonomi er det nå viktig at pengepolitikken ikke prøver å motvirke den ekspansiviteten som følger av at det skal fases inn oljepenger, og som skaper en noe høyere lønnsvekst, ved å sette rentene mer opp eller ved ikke å følge renta i utlandet på vei ned. En vedvarende høyere rente enn i utlandet vil føre til en kraftig kronestyrking som i første omgang ensidig rammer de konkurranseutsatte virksomhetene og distriktene. Når handlingsregelen og inflasjonsmålet ble innført i 2001 var slike hensyn viktige. Det er bl.a. derfor vi har et inflasjonsmål som ligger noe høyere enn andre land hvor de har inflasjonsmål. Feilene fra 2002 med økt rentedifferanse og kraftig nedbygging av industrien over kort tid må unngås. Økt bruk av oljepenger og noe høyere lønnsvekst må følges av en forsiktig rentesetting fra Norges Bank. Hvis ikke vil sentralbanken bidra til ytterligere kronestyrking og destabilisering.

Lav automatisk utgiftsøkning i 2009 og dertil stort økonomisk handlingsrom i finanspolitikken, anslagsvis 20 mrd kroner om en legger seg på handlingsregelens 4-prosentregel, tilsier at det kan være fornuftig å heve utgiftsnivået noe mer allerede i år for å lette innfasingen neste år. Dette er en gylden anledning til å øke kommunesektorens inntekter allerede i år slik at prioriterte Soria Moria-områder som utdanning og velferd kan gis et løft. Unio mener derfor at Revidert budsjett for 2008 kunne gitt noe mer til kommunesektoren enn den forsiktige kompensasjonen for det lave lønns- og kostnadsanslaget i nasjonalbudsjettet i fjor høst. Noe økt utgiftsvekst vil ikke i seg selv bidra til høyere rente.

Systematisk lavere anslag på lønnsveksten

Regjeringen har i sine økonomiske anslag systematisk undervurdert lønnsveksten de siste årene. Dette kan dels forklares med at den økonomiske oppgangen har blitt sterkere enn forventet, men dels er det også uttrykk for en systematisk "forsiktighetslinje" som i praksis gir mindre til de sektorer som får sine økonomiske rammer fastlagt i statsbudsjettet.

I sitt første budsjett høsten 2005 (Tilleggsprop.) ble lønnsveksten i 2006 anslått til 3 ½ pst. Resultatet ble en lønnsvekst på 4,1 pst for alle grupper under ett. Regjeringen endret ikke sitt anslag for lønnsveksten i Revidert budsjett for 2006.

I Nasjonalbudsjettet 2007 var lønnsvekstanslaget 4 ½ pst, oppjustert til 4 ¾ pst i Revidert nasjonalbudsjett 2007. Resultatet for 2007 ble en gjennomsnittlig lønnsvekst på 5,4 pst.

I Nasjonalbudsjettet 2008 var lønnsvekstanslaget 5 pst, dette oppjusteres til nå til 5 ½ pst i Revidert budsjett 2008. En skal ikke være mye til spåmann for å se at dette anslaget ligger klart på den forsiktige siden av hva som blir resultatet i 2008.

Denne systematiske undervurderingen av lønnsveksten gir statlige og kommunale sektorer mindre økonomisk armslag enn det regjeringen sier at de har fått. Statlige og kommunale tjenestetilbydere "lærer" at pengene ikke strekker så langt som regjeringen gjerne vil at de skal. I kommunesektoren hvor lønn utgjør en betydelig del av kostnadene innebærer for eksempel ½ prosentpoengs undervurdering av kostnadene over 1 mrd kroner mindre til tjenesteproduksjon som eldreomsorg og undervisning. Dette viser hvor viktig det er at budsjettene ikke undervurderer lønns- og kostnadsveksten. De systematiske lave anslagene på

lønnsveksten de tre siste årene kan ha gitt kommunesektoren over 3 mrd kroner lavere inntektsnivå i år enn det regjeringen har lagt til grunn.

Plusser og minuser

Kort oppsummert gir forslaget til Revidert budsjett rom for isolerte utgiftsøkninger på hele 9,6 mrd kroner. De største økningene er pensjonsutgifter i helseforetakene (3,5 mrd), større avsetninger til inntektsoppgjørene grunnet oppjustert anslag på lønnsveksten (2,1 mrd), kompensasjon for økt merverdiavgift i kommunene (900 mill), økte bevilgninger i forbindelse med asylsøkere, klima- og skogprosjekt, universitets- og høyskolesektoren (143 mill), skatteetaten osv.

Inndekningen skjer gjennom utgiftskutt på 3,3 mrd hvor de fleste er knyttet til anslagsendringer eller det er ”tekniske” og politisk uproblematisk kutt. Videre foreslås det inndekning gjennom inntektsøkninger på netto 3,3 mrd kroner hvor økte utbytter fra statlig eierskap i selskaper på hele 3,8 mrd kroner. På inndekningssiden finner vi også økte (strukturelle) skatte og avgiftsinntekter fra fastlands-Norge på 5,9 mrd kroner.

Samlet gir budsjettrevisjonen en reduksjon i det strukturelle, oljekorrigerede budsjettoverskuddet på 2,9 mrd kroner. Det legges nå opp til en oljepengebruk på 73,9 mrd kroner over statsbudsjettet. Det er 7 mrd kroner mindre enn forventet realavkastning av pensjonsfondet. Dette er mindre enn en mekanisk anvendelse av 4-prosentregelen. Budsjettet framstilles likevel som ekspansivt fordi anslaget for underskuddet i 2007 er betydelig redusert. Dette er etter Unios mening et argument for at det kunne vært brukt noe mer penger på velferd og utdanning i budsjettrevisjonen. Nivået på oljepengebruken i år er viktigere for virkningene på økonomien enn endringen i oljepengebruk fra i fjor til i år når denne endringen er sterkt påvirket av at nivået i fjor er betydelig nedjustert.

Arbeidsmarkedet

Sysselsettingen økte med 81.000 personer i 2007 i følge SSBs Arbeidskraftundersøkelse (AKU) og med 93.000 personer i følge nasjonalregnskapet. Dette er den sterkeste sysselsettingsveksten som noensinne er registrert. AKU viser at sysselsettingsveksten fortsetter inn i 2008. Justert for sesongvariasjoner var det 22.000 flere sysselsatte i februar 2008 sammenliknet med november 2007.

Det er imidlertid flere tegn til at sysselsettingsveksten framover vil avta og at ledigheten har nådd bunnen denne gangen. Veksten i fastlandsøkonomien avtar, arbeidsinnvandringen er i følge nye tall fra UDI i ferd med å avta, det er nedgang i antall ledige stillinger, antall nye ledigmeldte har økt forsiktig og de sesongjusterte tallene for summen av antall registrert ledige og ordinære tiltaksdeltakere har ligget flatt de fire første månedene i år.

Regjeringen legger i Revidert nasjonalbudsjett til grunn en betydelig avdemping av sysselsettingsveksten gjennom året. Mens AKU viser at det var 100.000 flere sysselsatte 1. kvartal i år sammenliknet med 1. kvartal i 2007, legger regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett til grunn at sysselsettingen vil øke med 60.000 i 2008. Det betyr mye lavere sysselsettingsvekst mot slutten av året.

Vi har nå den laveste registrerte ledigheten på over 20 år. I følge NAV er 38.800 personer registrert helt ledige i april 2008, det utgjør 1,6 prosent av arbeidsstyrken, en nedgang på 18

pst fra samme måned i fjor. Samtidig er det i april 5 pst flere som deltar på arbeidsmarkedstiltak sammenliknet med samme tid i fjor.

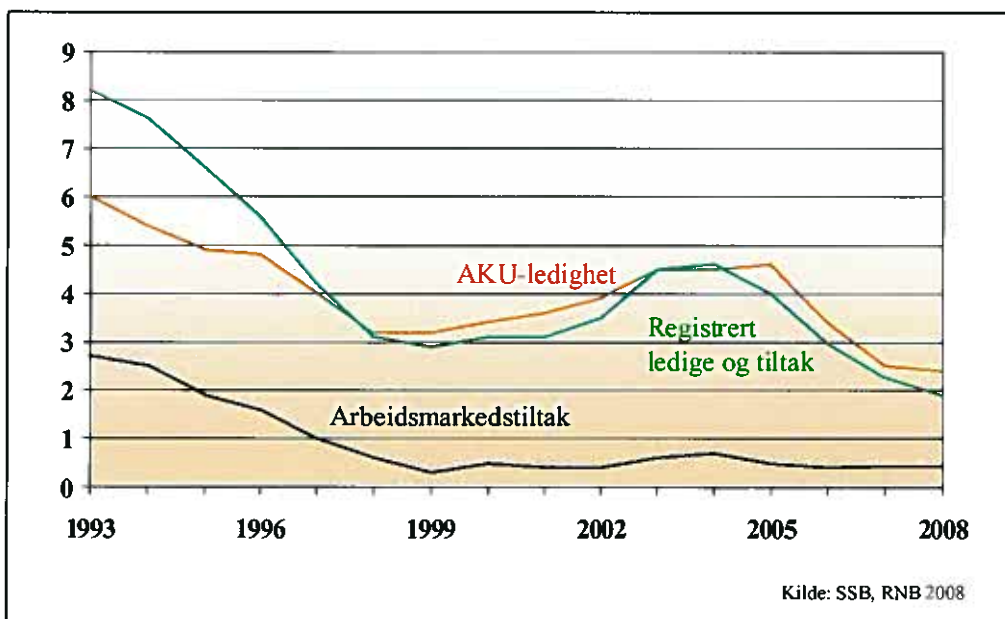
Det er først den siste tiden at arbeidsmarkedet for de med høyere utdanning viser en kraftigere vekst enn for andre grupper. I tidligere oppganger har folk med høy utdanning hatt større tilgang på ledige jobber og sterkere nedgang i ledigheten enn andre grupper. Det har ikke vært tilfelle denne gangen før de siste månedene. Noe av forklaringen ligger i relativt stramme budsjetter i kommunesektoren, høyere utdanning, forskning, undervisning osv. Tall fra NAV viser nå at antall ledige stillinger for de med høyere utdanning har økt med 19 prosent siste 12 måneder. Innen undervisning har antall ledige stillinger økt med 16 prosent, økningen har vært størst for grunnskolelærere. I privat sektor faller derimot tilgangen på ledige stillinger. Bygg og anlegg har 20 pst færre ledige stillinger enn for 12 måned siden, industrien 13 pst og reiseliv og transport 14 pst.

Tabell 2: AKU-ledighet ved de siste konjunkturtopper

	Personer	Pst
1974	25.000	1,5
1977	27.000	1,5
1980	32.000	1,7
1986	42.000	2,0
1998 og 1999	74.000	3,2
2007	63.000	2,5
2008 (anslag RNB)	61.000	2,4
Memo:		
Jan og feb 1999 sesongjustert	65.000	2,8
Februar 2008 sesongjustert	62.000	2,4

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsen, RNB 2008

Figur 2: Arbeidsledighet og ordinære arbeidsmarkedstiltak i prosent av arbeidsstyrken 1993-2008

Tabell 3: Utviklingen i ledighet og tiltaksplasser, antall personer i 1000 og pst

	(1)	(2)	(3)	(3/1)	(4)	(4/2)	(5)	(5/2)	(6)	(5+6)	6/(5+6)
	Per- soner 15-74	Arbeids- styrke 15-74	Antall syssel- satte	Syssel- settings prosent	AKU- ledige	AKU -pst	Regi- strert ledige	Reg. ledige i pst	Ordi- nære tiltak	Brutto -ledige	Tiltaks -andel i pst
1993	3.163	2.131	2.004	63,4	127	6,0	118	5,5	57	175	33
1995	3.184	2.186	2.079	65,3	107	4,9	102	4,7	42	144	29
2001	3.214	2.361	2.278	70,9	84	3,6	63	2,7	10	73	14
2002	3.234	2.378	2.286	70,7	92	3,9	75	3,2	9	84	11
2003	3.257	2.375	2.269	69,7	107	4,5	93	3,9	14	107	13
2004	3.282	2.382	2.276	69,3	106	4,5	92	3,9	17	109	16
2005	3.312	2.400	2.289	69,1	111	4,6	83	3,5	13	96	14
2006 ¹	3.398	2.446	2.362	69,5	84	3,4	63	2,6	10	73	14
2007	3.445	2.507	2.443	70,9	63	2,5	46	1,9	11	57	19
2008	3.500	2.560	2.502	71,5	61	2,4	38	1,5	11	49	22

¹ AKU ble lagt om fra januar 2006, bl.a. ble aldersgrensen for å bli med i AKU senket fra 16 til 15 år.

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelsen, NAV, RNB 2008

Den sesongjusterte ledigheten var i februar 2008 (gjennomsnitt for tremånedersperioden januar-mars) i følge SSBs Arbeidskraftundersøkelse på 2,4 prosent, betydelig lavere enn ledighetsbunnen i den forrige høykonjunktoren på slutten av 1990-tallet.

Trenden med stadig høyere strukturell ledighet de siste 30 år er brutt med god margin. Antall undersysselsatte har falt i samme tempo som antall helt ledige. Det viser at flere som tidligere jobbet ufrivillig deltid nå får full stilling. Kampen mot ufrivillig deltid må like fullt føres videre. Kommunesektoren og sykehusene har et stort ansvar for å rydde opp i de mange deltidsstillingen.

Kampen mot den strukturelle ledigheten må føres videre. Det må føres en aktiv sysselsettings- og arbeidsmarkedspolitikk og en mer offensiv kunnskaps- og nyskapingpolitikk. I en situasjon der arbeidsmarkedet ventes å snu er det viktig å øke de aktive arbeidsmarkedstiltakene. De ordinære arbeidsmarkedstiltakene ligger i april 2008 på 13.200 plasser, opp 600 siste år. Unio mener også at bruken av midlertidige tilsetninger må reduseres. Blant vitenskapelig ansatte på universitetene er det for eksempel hele 23 prosent midlertidig ansatte.

Kommuneøkonomien

Unio er positiv til at regjeringen følger opp målsettingen i barnehagereformen både i Revidert budsjett og i det økonomiske opplegget for 2009.

Ser vi bort fra barnehagesektoren som får sine midler gjennom øremerkede tilskudd er det meste av det øvrige tjenestetilbudet i kommunesektoren avhengig av de frie inntektene. Det gjelder bl.a. helse- og omsorgssektoren og undervisningssektoren. Med et stadig økende antall eldre og skoleelever må de frie inntektene først økes for å dekke denne demografiske veksten. Deretter kan vi snakke om økt vekst i de frie inntektene etter at de økte behovene er dekket.

Det er kun økninger i denne netto inntektsveksten etter at den økte behovsveksten er dekket som gir mulighet til å øke kvaliteten i tjenestetilbudet, være seg enerom til sykehjemspasienter, flere leger og sykepleiere på sykehjemmene eller økt lærertetthet for å bedre undervisningen.

Det er en realitet at regjeringens økonomiske opplegg for kommunene for perioden 2006-2008 har gitt en meget lav vekst i de frie midlene etter at det er justert for behovsveksten knyttet til flere eldre og flere skoleelever, særlig i videregående skole. Nesten all vekst i frie midler ut over økt behovsvekst har så langt gått til å dekke ekstrakostnadene ved å ansette 10.000 flere årsverk i helse- og omsorgssektoren i perioden 2005-2009 (se også tabell 3).

Revidert budsjett 2008 legger opp til at kommunesektoren får beholde en antatt merskattevekst på 1,3 mrd kroner i 2008. Dette er igjen antatt å være tilstrekkelig til å dekke den økte pris- og kostnadsveksten som bl.a. følger av høyere anslag på lønnsveksten. Regjeringen har siden nasjonalbudsjettet justert opp lønnsvekstanslaget med ½ prosentpoeng til 5 ½ pst.

Unio mener at dette anslaget er satt for lavt. Det vil i praksis føre til at kommunene får en svakere reell inntektsvekst i år enn det regjeringen legger opp til. Dette gjentar seg år etter år, se egen omtale s. 6. Unio krever at kommuneøkonomien i 2008 reelt styrkes med inntil 1 mrd kroner ut over regjeringens forslag i Revidert budsjett for å styrke tjenestetilbudet og øke lærertettheten.

Realveksten i kommunesektorens samlede inntekter for 2009 foreslås i Kommuneproposisjonen til mellom 7 og 7,5 mrd kroner. Av dette vil 3,5-4 mrd kroner være vekst i frie inntekter.

Veksten ut over frie inntekter gjelder primært de øremerkede tilskuddene. Når disse fortsatt skal økes vel 3 mrd kroner ut over veksten i frie inntekter, gir det rom for å fortsette en høy utbyggingstakt for barnehagene også gjennom 2009. Unio mener det er nødvendig fordi det vil kreves stor innsats også gjennom 2009 om målene i barnehagesatsingen skal nås.

For liten vekst i frie inntekter. Manglende opptrapping av kommuneøkonomien

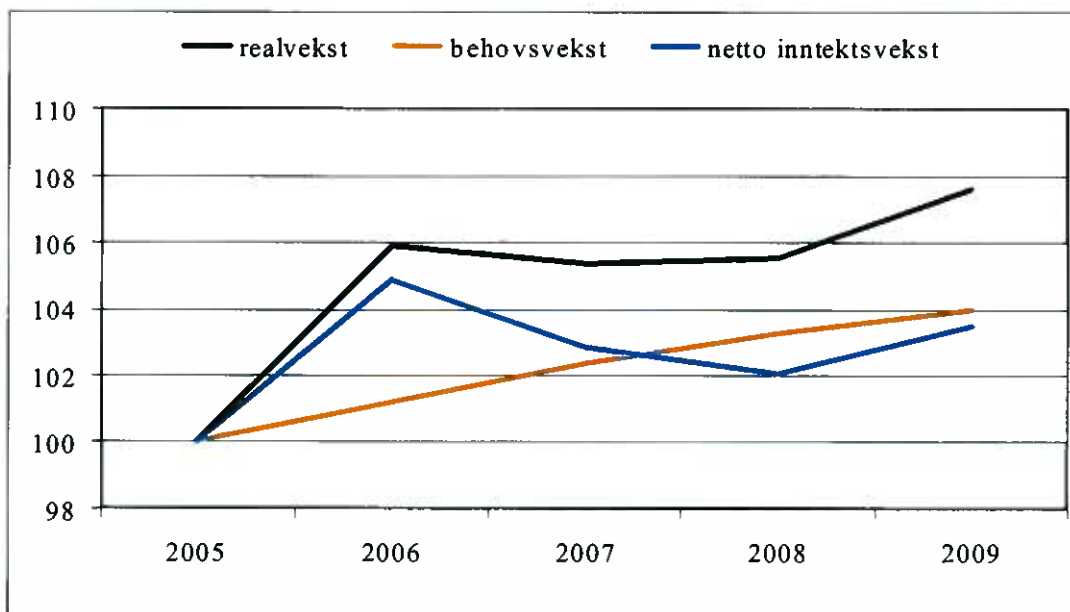
Regjeringen bruker mye energi på å fortelle at en samlet sett øker kommunesektorens inntekter med 21 mrd kroner for de tre årene 2006, 2007 og 2008. Dette er bare halve sannheten.

Et mer opplyst bilde er at det var en betydelig reell vekst ut over behovsveksten i 2006. I 2007 gikk realveksten i kommunesektorens inntekter svakt ned og i 2008 er de stabile. Det betyr at både 2007 og 2008 har nedgang i realveksten etter at det er justert for behovsvekst. I 2008 er halvparten av den økningen som kom i 2006 spist opp og en ligger lavere i reelle frie inntekter justert for behov enn det en gjorde i 2005 da regjeringen tok over.

Selv om økningen i de frie inntektene blir noe sterkere i 2009 (og høyere enn behovsveksten), vil samlet vekst fra 2005 til 2009 ligge i underkant av behovsveksten for regjeringens periode samlet, se figur 3.

Unio mener med dette at regjeringen ikke har fulgt opp regjeringserklæringens løfte om en forpliktende flerårig opptrappingsplan for å rette opp den økonomiske underbalansen etter flere år med underfinansiering.

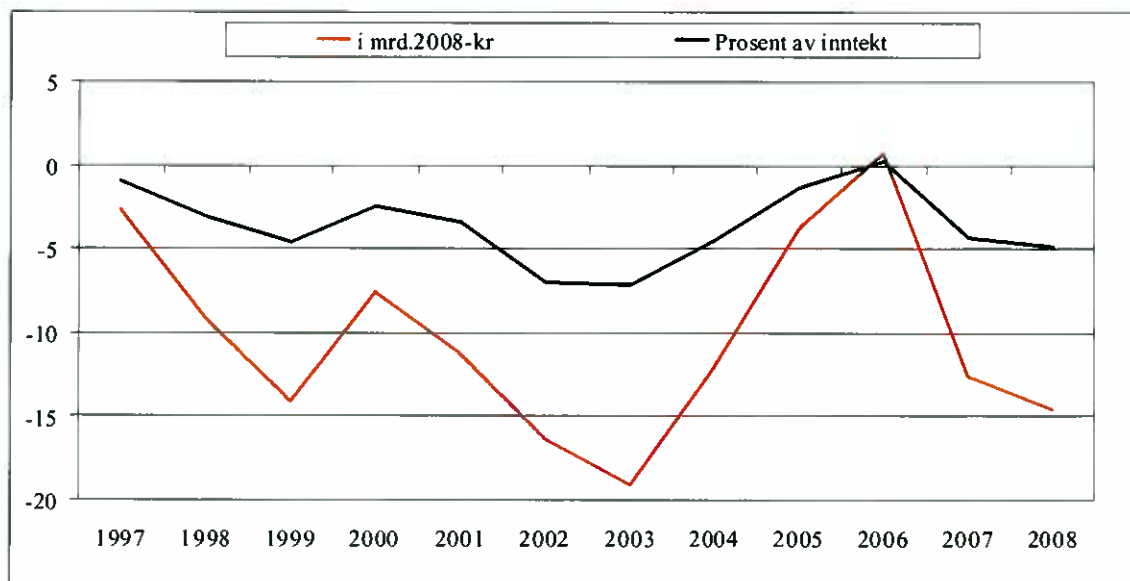
Figur 3: Frie inntekter korrigert for oppgaveendringer, kommunesektoren. Faste priser. Indeks 2005=100

Kilde: Kommuneproposisjoner samt TBU for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Den langvarige underfinansieringen av kommunesektoren har medført at inntektsveksten i 2006 i stor grad gikk med til å nedbetale gjeld. Det var dermed en mindre del av veksten som kom driften til gode. Når økonomien igjen ble innstrammet i 2007 og 2008, var det de kommunene som hadde stolt på regjeringens løfte om en flerårig og forpliktende opptrappingsplan som fikk de største økonomiske problemene. Figur 4 viser utviklingen i kommunesektorens overskuddet før lånetransaksjoner.

Figur 4: Kommunesektorens overskudd før lånetransaksjoner 1997-2008

Økningen i 2006 medførte at kommunesektoren gikk med overskudd før lånetransaksjoner, for første gang på godt over et tiår. Dette ble snudd til nytt underskudd i 2007, og i følge Revidert nasjonalbudsjett 2008 vil underskuddet øke ytterligere inneværende år. En vil i 2008 være tilbake til det underskuddsnivået en hadde rundt 2002.

Den langvarige underfinansieringen fram til 2005 hadde generert mye gjeld, underinvesteringer og forsømt vedlikehold. Det ble klart uttalt fra nåværende regjerings side at det ikke var gjort på ett år alene å rette opp de problemene som den langvarige underfinansieringen hadde skapt.

Unio mener at kommuneøkonomien for 2009 må styrkes med 1-2 mrd kroner ut over regjeringens forslag. Det vil gjøre det mulig å innfri noen av Soria Moria-erklæringens prioriteringer innen kunnskap, velferd og trygghet.

Tabell 3 viser at utgiftsveksten i primærkommunene i 2006 og 2007 i liten grad kom grunnskolene til gode. Barnehagesektoren står for en stor andel av veksten i driftsutgiftene. Det skyldes de øremerkede tilskuddene.

For de sektorene som er underlagt kommunal prioritering, har pleie og omsorg fått sterkest vekst. Av de større sektorene er det grunnskolen som kommer klart dårligst ut. Her er økningen i lønnsmidler reelt ned på 0,6 pst og 0,8 pst for de to årene fra 2005 til 2007. Det ble ikke noe igjen til å bedre lærertettheten, som er tilnærmet uendret fra forrige til inneværende skoleår (synkende lærertetthet i ordinær undervisning).

Tabell 3: Lønns- og utgiftsændring etter sektor for primærkommunene inkl. Oslo. Fast kroneverdi, prosent.

	Driftsutgifter		Lønnskostnader	
	2005-06	2006-07	2005-06	2006-07
I alt	2,8	3,7	1,6	3,5
herav:				
Barnehage	14,1	10,5	7,4	9,2
Grunnskole	1,7	1,9	0,6	0,8
Pleie og omsorg	5,8	3,5	5,2	4,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå: kommuneregnskapsstatistikk (driftsutgifter) og Kostra (lønnskostnader). Kostra-tallene er proporsjonalt justert for manglende innrapporteringer i 2007

KS sin budsjettundersøkelse for 2008 viser foruroligende tall for utviklingen i det kommunale tjenestetilbudet som er avhengig av utviklingen i de frie inntektene i år.

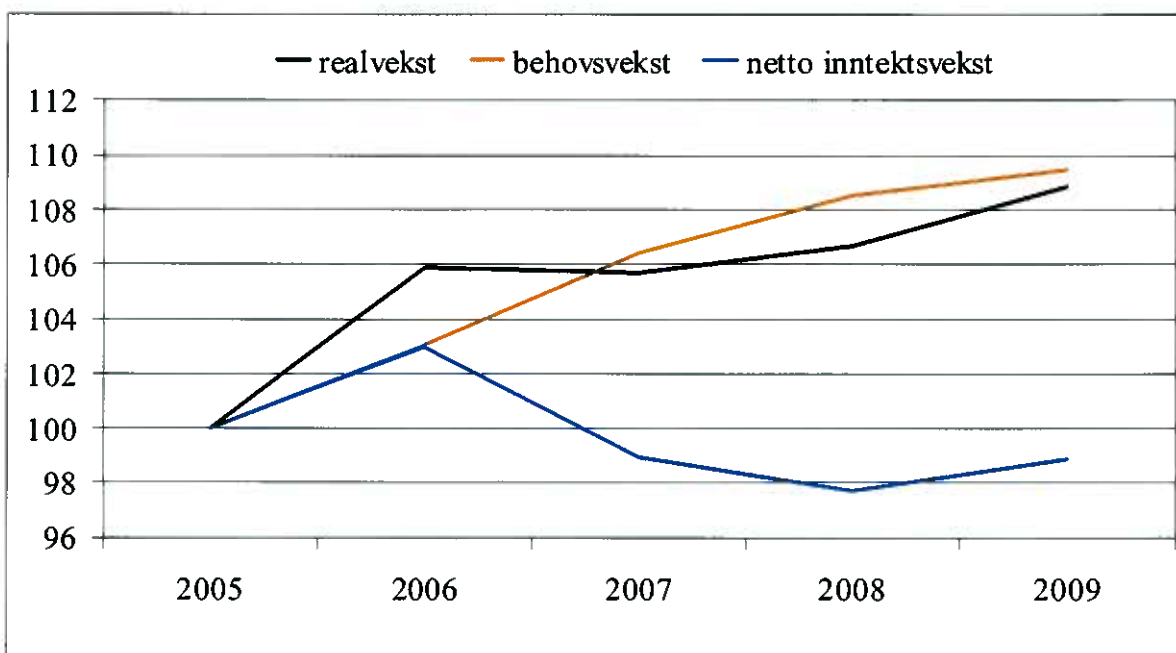
Tabell 4. Kommunenes 2008-budsjetter: Vil kommunene øke eller redusere innsatsen på enkeltsektorer, kommunene målt som andel av befolkningen

	Skole	Barnevern	Pleie/omsorg	Kultur	Vedlikehold
Økte midler	26	30	33	30	22
Uendret	34	62	42	49	54
Reduserte midler	40	8	25	21	24

Pleie og omsorg som kommer best ut av de større sektorene. For skolenes del vil økningen for mange kommuner skyldes økt timetall på barnetrinnet. Timetallsveksten vil medføre at kommunene som rapporterer uendrede midler i 2008 får en faktisk nedgang per elevtime dersom elevtallet er stabilt. Det er derfor et dramatisk signal at 74 pst av befolkningen bor i kommuner hvor midlene ikke øker i en periode hvor en øker timetallet i undervisningen.

Økt elevtall i videregående opplæring medfører at fylkeskommunene står for mesteparten av den samlede behovsveksten i kommunesektoren. Samtidig mottar primærkommunene mesteparten av økningen i de frie inntektene. Samlet vekst i frie inntekter over treårsperioden 2005-2008 gir fylkeskommunene en vekst i frie inntekter som er hele 530 millioner kroner lavere enn behovsveksten. Det ble ingen opptrapping for fylkeskommunenes del, den har bare kommet primærkommunene til gode. Samtidig ble fylkeskommunene langt hardere rammet av nedskjæringene i kommuneøkonomien i forrige regjeringsperiode enn primærkommunene.

Figur 5: Frie inntekter korrigert for oppgaveendringer, fylkeskommunene. Faste priser. Indeks 2005=100

Kilde: Teknisk beregningsutvalg og kommuneproposisjoner

Den langvarige underfinansieringen av fylkeskommunene skyldes at disse ikke har blitt tilgodesett i så stor grad som elevtallsveksten i videregående opplæring skulle tilsi. Fylkeskommunene har fått en noe sterkere prosentvis vekst i sine frie inntekter enn primærkommunene, men langt fra nok til å kompensere for den sterkere veksten i utgiftsbehovet.

Denne underfinansieringen videreføres i 2009. Siden veksten i ungdomskullene nå avtar, legger en opp til "om lag lik prosentvis vekst i de frie inntektene for kommunene og fylkeskommunene".

Antall personer i alder 16-18 år øker noe svakere i 2009 sammenliknet med 2008. Utgiftsbehovet i fylkeskommunene øker imidlertid fortsatt langt sterkere enn for primær-

kommunene. Anslagene for behovsveksten i 2009 fra teknisk beregningsutvalg viser (middelalternativet) en prosentvis behovsvekst i fylkeskommunene som er 50 pst høyere enn for primærkommunene¹. En økende del av elevmassen er dessuten mer enn 18 år, og befolkningsveksten for 19- og 20-åringer er nå sterkere enn for aldersgruppen 16-18 år. Når en nå varsler lik relativ inntektsvekst i frie inntekter for fylkes- og primærkommuner innebærer det en fortsatt alvorlig underfinansiering av fylkeskommunene, med ytterligere svekkelse av videregående opplæring som resultat.

Unio mener at det er et akutt behov for å øke de frie inntektene til fylkeskommunene. Fylkeskommunene har en markert sterkere relativ behovsvekst enn primærkommunene også i 2009, og derfor må ha en økning i de frie midlene som minst reflekterer dette.

Barnehager

Unio er tilfreds med at Regjeringen fortsatt legger opp til en høy utbyggingstakt, med sikte på å oppnå full barnehagedekning. At "full dekning" er blitt skutt noe ut i tid skyldes at flere ønsker barnehageplass. Det er en positiv utvikling, som medfører at en høyere andel barn vil gå i barnehage. Dette er et viktig mål, og bør ikke overskygges av en ensidig fokusering på de til enhver tid eksisterende ventelistene.

Regjeringen la i budsjettet opp til vekst på 22.700 nye heltidsplasser i 2007. Resultatet ser nå ut til å bli 6.500 færre plasser enn tidligere antatt. Vi merker oss at regjeringen på denne bakgrunn øker måltallet for utbyggingen i 2008. Måltallet økes fra 7.700 nye plasser i opprinnelig budsjett til 18.000 plasser i revidert budsjett 2008. Denne økningen markerer økt satsing og forsert utbygging av sektoren. Dette følges opp med tilsvarende økning av tilskuddene.

Det er en stor utfordring å rekruttere nok førskolelærere. Regjeringen har lagt fram en rekrutteringsstrategi fram til 2011. Årlig skal det iverksettes en tiltaksplan for å nå målene om å rekruttere flere førskolelærere. Skal regjeringen lykkes må det iverksettes en rekke tiltak både for å utdanne flere førskolelærere og å rekruttere tilbake mange av dem som har sluttet i yrket. Da kreves det betydelige midler hvert år i strategiperioden. Vi hadde ventet en innsatsøkning på dette området i Revidert budsjett 2008. Dessverre ser det ut til at all fokus nå rettes inn mot utbygging, og at kvalitetsaspektet settes på vent.

Unio vil advare mot en slik prioritering. Det vil underminere kvalitetsmålene til barnehagereformen og målet om barnehagene som en integrert del av utdanningsløpet om en nå får flere år med mangelfull pedagogdekning og svekkede kvalitetskrav for øvrig. Det er ikke foreslått noen økning i bevilgningene verken til tiltaksplanen for rekruttering av førskolelærere eller kompetanseheving. Tall fra samordnet opptak i slutten av april viser en økning i antall søkere til førskolelærerutdanningen på over 15 prosent. Dette burde ført til opprettelse av flere studieplasser. Økt uprioritert basisbevilgning til høyskolene sikrer ikke dette.

Det er behov for en markert opptrapping av midlene til kompetanseutvikling i sektoren. Midlene fikk en reell nedgang fra 2007 til 2008. Gitt den økningen enn nå har i sektorens omfang ville det vært rimelig med en sterkere satsing på kompetanseutvikling blant personalet.

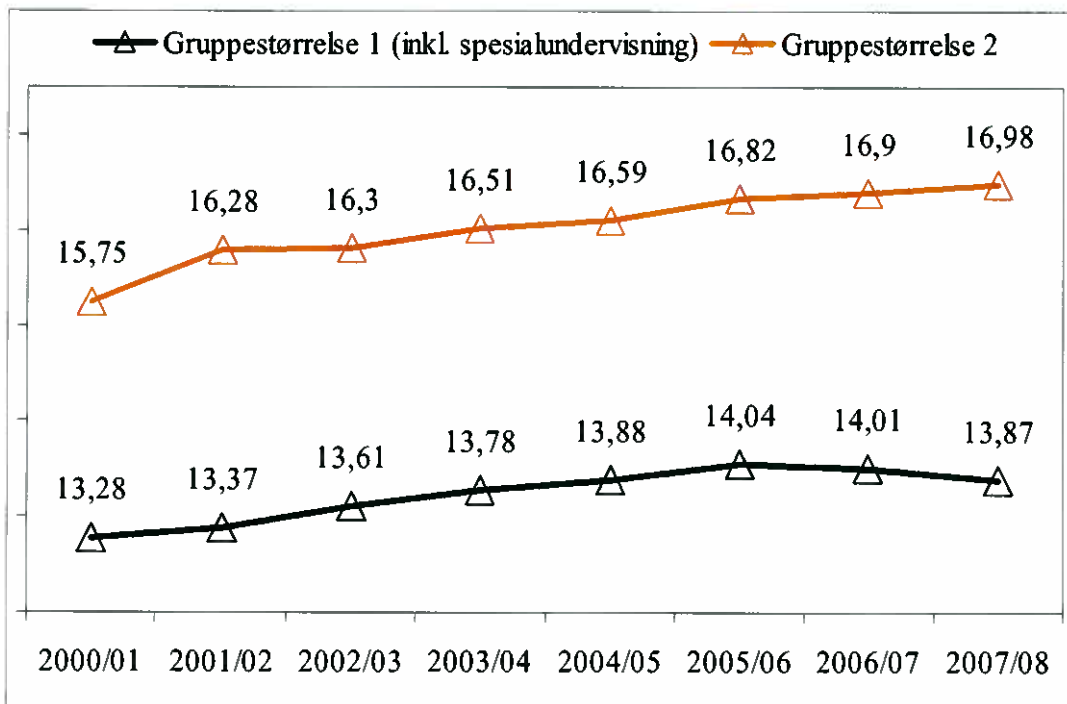
¹ målt som behovsvekst til 2009 i prosent av frie inntekter 2008

Vi synes det er en riktig erkjennelse at en nå venter med å innlemme sektortilskuddene i inntektssystemet fram til 2011. Det er avgjørende at en bruker tiden til å sikre at det en har oppnådd ikke forvirrer etter at kommunene overtar finansieringsansvaret. Det forutsetter at det etableres bindende kvalitetskrav fra statlige myndigheters side slik at så vel kommunale som ikke-kommunale barnehager skjermes mot innsparingstiltak fra en presset kommunal økonomi. Det framlagte lovforslaget (Ot.prp. nr. 57 (2007-2008)) ivaretar i for liten grad et slikt hensyn.

Grunnskole og videregående opplæring

Antall undervisningsårsverk i kommunale og interkommunale grunnskoler har blitt redusert med 570 fra forrige til inneværende skoleår. Samtidig har omfanget av spesialundervisning og særskilt språkopplæring vært økende. Her er lærerressursene per elev større enn i den ordinære undervisningen. Resultatet er at lærertettheten øker samlet sett (redusert gruppestørrelse 1), mens lærertettheten i ordinær undervisning reduseres (økt gruppestørrelse 2).

Figur 6: Gjennomsnittlig gruppestørrelse i kommunale grunnskoler

Kilde: Grunnskolens informasjonssystem (GSI). Gruppestørrelse 1: all undervisning. Gruppestørrelse 2: ordinær undervisning, dvs. eks. spesialundervisning og særskilt språkundervisning.

Den ordinære undervisningen omfatter 96 pst av elevtimene. Så lenge kommunene ikke vil bruke mer av sine inntekter til å bedre undervisningstilbudet vil regjeringserklæringens mål om økt lærertetthet ikke la seg realisere.

I en undersøkelse fra NorgesBarometeret i desember 2007, som i hovedsak fikk samme svarfordeling som den senere budsjettundersøkelsen fra KS der spørsmålene var analoge, ble

kommunene spurt om ”tallet på lærerstillinger i 2008” vil øke, minke eller være uforandret². 14,4 pst av kommunene vil øke, 46,1 pst av kommunene vil ha uendret, og 38,7 pst vil redusere antall lærere.

De 14,4 pst av kommunene som svarte at de ville øke lærerinnsatsen, ble bedt om å fortelle grunnen til dette. Svarene fordelte seg slik, i prosent:

Timetallsøkningen	87,2
Mindre grupper/klasser	15,4
Styrke opplæringstilbudet	33,3
Annet	15,4

Det er timetallsøkningen som er den udelt viktigste forklaringen på at så ”mange” som 14,4 % øker antall lærere. Det indikerer at de aller fleste kommunene kutter ned på undervisnings-tilbudet, selv om kommunene kompenseres for timetallsøkningen via rammetilskuddet. Lærertettheten er noe kommunene ikke viser interesse for verken å styrke eller å opprettholde.

Etter Unios mening må regjeringen ta ansvar for den lave prioriteringen av skolen. Løsningen må etter vår mening være tosidig. Dels er det nødvendig å vende tilbake til den lovede flerårige inntektsopptrappingen. I tillegg er det nødvendig at staten legger klare føringer på kommunene. Det må innskjerpes at målsettingen om økt lærertetthet står ved lag. Unio ber om at regjeringen i budsjettet for 2009 kommer tilbake med klare styringssignaler for en bedret skole. Dette kan være i form av øremerkede midler, klassedelingsregler, forskrifter som rettes direkte mot gjennomsnittlig gruppestørrelse eller regulering av maksimalt antall elever per kontaktlærer. Unio viser til at vi drøftet disse alternativene i vårt innspill til 2009-budsjettet i mars i år (se Unios notatserie nr. 3/2008).

Midler tas fra Kompetansesentrene for å finansiere eksamen

Vi har gjennom flere år advart mot konsekvensene ved nedskjæringer i budsjettet for kompetansesentrene for spesialundervisning. Samme bekymring er ved en rekke anledninger uttrykt fra stortingskomiteens side. Det er svært uheldig at regjeringen nå velger å finansiere ekstraavgifter for å gjennomføre eksamen parallelt etter både tidligere og ny læreplan i 2008 og 2009, ved å ta 7 millioner kroner fra kompetansesentrene. Det vil ramme driften ved sentrene som allerede sliter med trang økonomi, og dermed gå ut over tilbudet til de svakeste elevene.

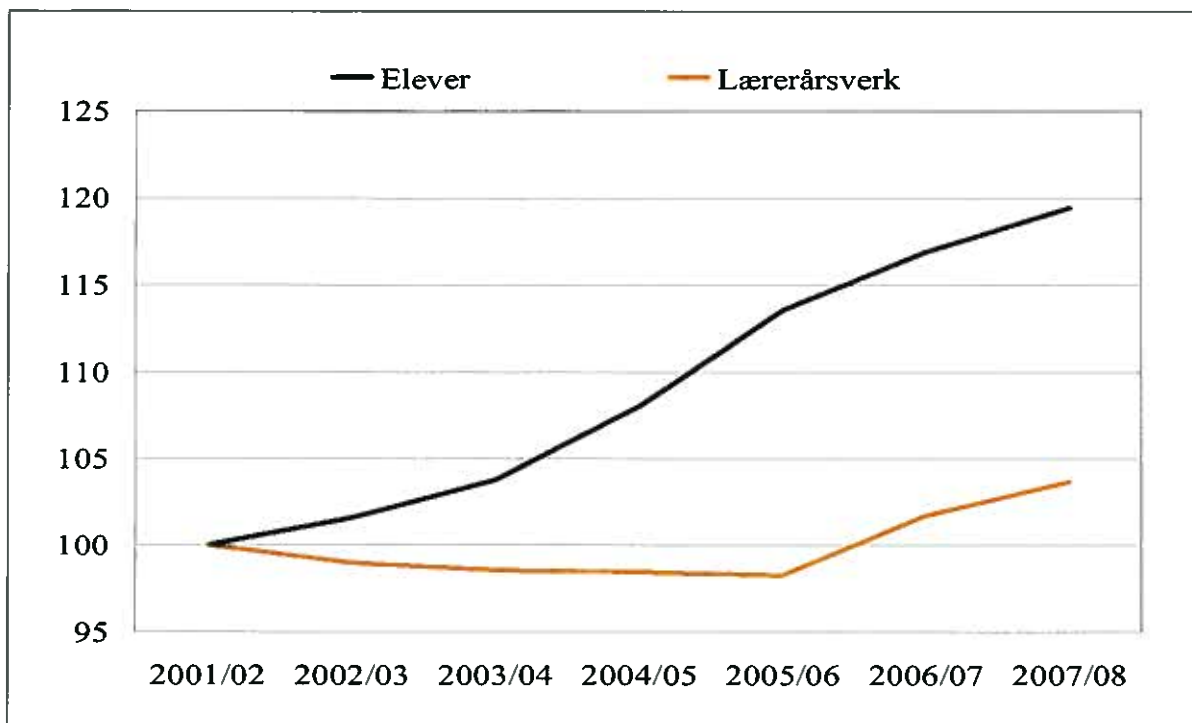
Videregående opplæring

Underfinansiering av fylkeskommunene har bidratt til en langvarig svekket ressursituasjon i videregående opplæring, som står for to tredeler av utgiftene i fylkeskommunene. Antall lærerårsverk har gått svakt nedover fra 2001 til 2005 i en periode med sterk elevtallsvekst, og har deretter knapt holdt tritt med elevtallsveksten etter dette. Resultatet er redusert lærertetthet og svekket opplæringskvalitet som resultat.

Med unntak for 2005/06 til 2006/07 har antall lærerårsverk ikke holdt tritt med elevtallsveksten. Misforholdet var langt mer alvorlig fram til regjeringsskiftet enn etterpå.

² NorgesBarometeret nr. 5/2007. KS-undersøkelsen hadde ingen spørsmål om årsverksutviklingen i skolesektoren

**Figur 7: Lærerårsverk og elevtall fylkeskommunale videregående skoler.
Indeks 2001/02 = 100**

Kilde: Kostra

Fram til 2004/05 er lærerårsverk inkludert i lærertallene. Samtidig ble personer i lærerstillinger som ikke har pedagogisk utdannelse inkludert. Problemer med registreringskvaliteten i overgangen gjør at veksten fra 2004/05 til 2005/06 er noe undervurdert, og tilsvarende er veksten fra 2005/06 til 2006/07 blitt noe for høy. De foreløpige elevtallene i Kostra viser en nedgang fra forrige skoleår, noe både Utdanningsdirektoratet og teknisk beregningsutvalg oppfatter som ikke troverdig. Vi har brukt Kostras veksttall for elever med ungdomsrett for å generere et anslag for inneværende skoleår.

Like fullt er en langt fra å realisere regjeringserklæringens mål om økning i lærertettheten. Det er behov for et krafttak bare for å nå tilbake til kvalitetsnivåene fra tidligere år.

I KS' budsjettundersøkelse for 2008 blir fylkeskommunene spurt om midlene øker, er uendret eller reduseres i forhold til 2007. 15 fylker har svart på dette spørsmålet. Gitt elevtallsveksten vil det kreves en tilsvarende sterk ressursvekst dersom ikke ressursnivået per elev skal svekkes. Det bør derfor ikke overraske at det er null fylker som svarer at de vil redusere ressursinnsatsen. Mer bekymringsfullt er det at 4 fylker, som representerer 25 pst av befolkningen i svarfylkene, sier de vil bruke uendret med midler i videregående opplæring i 2008. Det innebærer en markert svekkelse av ressursinnsatsen per elev.

De 11 fylkene (med 75 % av befolkningen i svarfylkene) som øker ressursinnsatsen ble spurt om årsaken til økningen. Her kan en gi flere svaralternativer samtidig. Det er interessant at bare 9 fylker begrunner utgiftsveksten med økt antall elever, uten at det avklares hvorvidt ressursøkningen er tilstrekkelig for å møte økt elevtall. Det er samtidig minst 6 av de 15 fylkene som ikke har budsjettet med ressurser for å takle elevtallsveksten i 2008.

Underfinansieringen i 2008 vil etter all sannsynlighet medføre at utviklingen i retning svekket lærertetthet i videregående opplæring videreføres.

Gratis læremidler i videregående skole

Innføringen av gratis læremidler i videregående opplæring viste seg overraskende nok å bli en ettårig bevilgning. For 2007 fikk en midler til å innføre ordningen for vg2 fra høstsemesteret av. For 2008/09 skal ordningen gjelde både for vg2 og for vg3. Det var derfor overraskende at en i 2008-budsjettet inndro midlene til vg2. Siden det er færre elever i vg3 innebar dette at fylkene fikk mindre midler til læremidler i 2008 enn i 2007.

Dersom en ikke skal bli stående med et eklatant løftebrudd, må det ryddes opp i dette i 2009-budsjettet, slik at det gis dekning for de årlige merkostnadene som gratis læremidler medfører på hvert enkelt årstrinn. Det er nå ingen poster i budsjettet som ivaretar den stabile utgiftsveksten som innføringen av gratis læremidler innebærer. Det medfører at den varige utgiftsøkningen som reformen medfører må dekkes av fylkeskommunene, med svekket ressursinnsats for opplæringen forøvrig som en nødvendig effekt. Det blir mao elevene som må betale for reformen i siste instans.

Skolebygg

Tilsagnsrammen for ordningen med rentestøtte for skolebygg utløp i 2007, og regjeringen valgte ikke å videreføre denne i 2008. En samlet Kommunalkomite ba i budsjettbehandlingen regjeringen om å *"vurdere ordninger som gir incentiv til fortsatt opprustning av skolebygg i kommunene"*, og statsråden lovet i stortingsdebatten å komme tilbake med alternative ordninger. Det står intet om dette i verken revidert budsjett for 2008 eller i kommuneproposisjonen for 2009.

Vi ber komiteen gjenta sitt krav om at det gjeninnføres en ordning for å stimulere til økt innsats for rehabilitering av skolebygg, som senest må komme på plass fra 2009.

Revisjon av inntektssystemet for kommunene

Unio er tilfreds med at en utsetter revisjonen av kostnadsnøklerne i utgiftsfordelingen i påvente av en framtidig innlemming av barnehagetilskuddene.

Vi støtter forslaget om å avvikle den kommunale selskapsskatten og å øke utjevningprosenten i inntektsutjevningen. Vi er videre fornøyd med at regjeringen avviser Sørheim-utvalgets forslag om å øke skatteandelen på bekostning av rammetilskuddet, og i stedet gikk motsatt vei med å foreslå økende tilskuddsandel. Dette er endringer som vil bidra til å utjevne kommunenes evne til å opprettholde et likeverdig tjenestetilbud.

Unio har tidligere uttykt full støtte til Borge-utvalgets forslag om at inntektsutjevningen skal foretas ut fra anslåtte i stedet for faktiske skatteutgifter. En slik reform ville bidra effektivt til å dempe utslagene av svingende skatteinntekter, noe som har vist seg å være en stor belastning for kommunene. Vi beklager at regjeringen ikke vil følge opp dette forslaget.

Vi synes forslaget om å erstatte dagens overgangsordninger med en inntektsgarant er en fornuftig reform. Det samme gjelder forslaget om å basere utgiftsutjevningen på befolkningstall 1. juli før budsjettåret. Vi synes ulempene dette skaper forvekstkommunene blir godt kompensert med det nye veksttilskuddet.

Helseforetakene

Regjeringen foreslår å bevilge 3.520 millioner kroner for å dekke økte pensjonspremier i 2008. Av disse går 3.200 millioner til de regionale helseforetakene og 320 millioner til private institusjoner. Kostnaden til økte pensjonspremier for de private er 170 millioner. Resten av deres bevilgning forutsettes brukt til å nedbetale gjeld de har tatt opp, og ikke til å trappe opp behandlingstilbudet ut over det som ligger i rammene for 2008.

Unio viser til at helsestatsråden i en redegjørelse om sykehusøkonomien for Stortinget i februar anslo de økte pensjonskostnadene i 2008 til 3,8 mrd. kroner. Den endelige kostnaden vil ikke være kjent før senhøsten 2008, men bevilgningen er for knapp til å dekke anslåtte kostnader. Vi forventer at kostnadene dekkes fullt ut når de er kjent og ser fram til en endelig avklaring av den langsiktige håndteringen av pensjonspremier og pensjonskostnader i høstens budsjettframlegg

Finansiering av fysioterapitjenesten

Regjeringen varsler i Kommuneproposisjonen (s. 93) at kommunenes finansieringsansvar for fysioterapitjenesten skal økes fra 2009 og at dette blir et tema for taksforhandlingen 2008.

Unio mener det ikke kan gjennomføres en omfordeling av midler og dermed endring av finansieringsansvaret før det er samsvar mellom praksisomfang og avtalevolum for fysioterapeutene. Fysioterapeutenes inntekter må sikres på nivå som fremforhandlet før en eventuell videre omlegging, og intensjonene i Kommunehelsetjenesteloven må legges til grunn. En endring i form av reduserte takster og økt beløp på driftstilskuddet er en uaktuell løsning. KS og Norsk Fysioterapeutforbund er enighet om at dagens finansieringsordning med privatpraktiserende fysioterapeuter generelt fungerer godt, men at det er behov for en videreutvikling av dagens ordning.

Inkluderende arbeidsliv

Unio mener det må gjøres mer for å fjerne flaskehalsene i behandlingstjenesten.

Målsettingen med ordningen med tilskudd til helse- og rehabiliteringstjenester er å bringe personer som mottar sykepenger raskere tilbake i arbeidslivet og dermed redusere sykefraværet. Det foreligger likelydende tilbakemeldinger fra ulike deler av behandlingsskjeden som viser at det er områder i kommunehelsetjeneste som blir flaskehals i sykefraværarbeidet. Et av områdene som påpekes i denne sammenheng er muligheten for oppfølgende fysioterapibehandling etter behandling i spesialisthelsetjenestens Raskere tilbake tilbud.

Unio mener derfor at det bør brukes midler til tiltak for å gjøre noe med flaskehalsene i behandlingsskjeden. Dette fremkommer ikke tydelig i forslag til Revidert budsjett. Et sentralt tiltak vil være at NAV inngår avtaler med helsepersonell i kommunene som kan supplere primærhelsetjenestens tilbud til behandlingstrengende som i dag står i kø. Målet med dette er en aktiv bruk av helsepersonell i kommunene inn mot målgruppen.

Det er videre svært positivt at Regjeringen ønsker å stimulere til økt satsning på arbeidsmedisin for å få bedre kunnskap om sammenhenger mellom helse og arbeidsliv. Regjeringen bevilger i denne omgang midler til flere legestillinger og utdanningsstillinger. Unio er opptatt av at det tverrfaglige fokuset sikres innen dette viktige fagfeltet.

Unio mener videre at satsingen generelt på fysioterapi og ergoterapi i kommunene er for svak. Målsettingen om at nærmere 4000 nye årsverk frem mot 2009 skal være sykepleiere, ergoterapeuter eller fysioterapeuter er samlet sett godt innen rekkevidde. Det er derimot en utfordring at veksten i årsverk i svært liten grad er knyttet til fysioterapeuter og ergoterapeuter. Dette svekker det forebyggende arbeidet, rehabiliteringsarbeidet og arbeidet for inkludering.

Forskning og høyere utdanning

Regjeringen foreslår en økning i basisbevilgningen til de høyere utdanningsinstitusjonene med 143 millioner kroner i 2008. På årsbasis tilsvarer det en styrking på 268 millioner kroner, forutsatt at bevilgningen videreføres i 2009. Samlet innebærer dette en reversering av kuttet i 2007 justert for høyere forventet pris- og kostnadsvekst.

Unio er tilfreds med at regjeringen styrker økonomien til de høyere utdanningsinstitusjonene, selv om bevilgningsøkningen bare tilsvarer halvårseffekten av reduksjonen i disse bevilgningene i 2007, er det et signal om at regjeringen vil satse på kunnskap og kompetanse og en erkjennelse av at regjeringen har ligget langt på etterskudd i forhold til Soria Moria-ambisjonene på dette området tidligere. Dette er midler lærestedene kan bruke til å rekruttere flere forskere, med langt bedre lønns- og arbeidsvilkår.

Regjeringen foreslår å tilgodese sentrumsbygningene ved Universitetet i Oslo med 15 millioner kroner til oppstart av rehabilitering. Det vil bidra til at Universitetet i Oslo kan ferdigstille rehabiliteringen av sentrumsbygningene til jubileumsfeiringen i 2011. Unio mener at dette er av stor betydning for Universitetet i Oslo.

Unio støtter videre regjeringens forslag om å sette av 70 millioner kroner til klimaforskning.

Finansieringsmodellen i universitets- og høyskolesektoren er i all hovedsak basert på resultatbaserte indikatorer, som skal fremme konkurranse og omfordeling mellom institusjonene. Det finnes ingen elementer som premierer samarbeid mellom institusjonene, derfor lønner det seg ikke for en høyskole å innlede samarbeid med et universitet. Unio mener dette er svært uheldig.

Etter Unios mening bør finansieringssystemet for tildeling av bevilgninger til sektoren ikke bare bidra til fordeling av bevilgninger mellom institusjonene. Det bør også stimulere til økt samarbeid mellom institusjonene om høyere kvalitet på forskningen og undervisningen som utføres, samt motvirke den økende fragmenteringen av utdanningstilbudet.

Unio beklager derfor at regjeringen ikke endrer finansieringsmodellen i universitets- og høyskolesektoren for å bedre legge forholdene til rette for samarbeid og vi forventer at dette vil bli gjort i forbindelse med statsbudsjettet for 2009.

Politiet

Revider budsjett styrker utlendingsforvaltningen, grensekontrollen og Politiets sikkerhetstjeneste.

Unio er kritisk til at det ikke er avsatt ekstra midler på Revidert budsjett til drift i politidistriktene. Etter fordelig av budsjettet for 2008 til politidistriktene viser det seg at det blir mindre til drift i 2008 enn i 2007 fordi investeringer og nye oppgaver tar en større del av budsjettmidlene enn tidligere. Økte investeringer er viktig fordi presserende fornyelser og innkjøp er utsatt i flere år. Det gir derimot mindre til drift. Videre presses driften av nye arbeidsoppgaver som ikke følges av økte midler.

Svekkelse av driftsbudsjettene gjør det vanskeligere for politiet å håndtere bemanningskrisen i politi- og lensmannsetaten. Det er ikke midler til å iverksette nødvendige seniorpolitiske tiltak som kan få ansatte til å stå lengre i jobb eller til å ansette flere sivile som kan frigjøre politiutdannede til politioppgaver.

Svekket driftsbudsjett vil i første rekke svekke det forebyggende arbeide, arbeid mot hverdagskriminalitet og service overfor publikum.

For å kunne skape et trygt samfunn, er norsk politi avhengig av riktig bemanning, kompetanse, utstyr og metoder. Politisk må det foretas en avklaring, slik at forventinger og budsjettmidler står i forhold til hverandre. Unio mener at det i dag ikke er samsvar mellom krav og forventninger til politiets oppgaveløsning og tilgjengelig ressurser, dette gjør arbeidsforholdene til ansatte i politi- og lensmannsetaten svært vanskelige.

Vennlig hilsen

Unio

Anders Folkestad
Leder

Erik Orskaug
Sjeføkonom

Kopi:

Arbeids- og sosialkomiteen
Familie- og kulturkomiteen
Helse- og omsorgskomiteen
Justiskomiteen
Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen
Parlamentariske ledere
Partigrupper på Stortinget

Unio har 270.000 medlemmer : lærere, lektorer, førskolelærere, sykepleiere, forskere, politi, prester, fysioterapeuter, ergoterapeuter, diakoner, skatterevisorer, konsulenter og ledere

Unio vil sikre og videreutvikle velferdsstaten og samfunnets fellesverdier :
sikre full sysselsetting : øke forskningen : kjempe mot offentlig fattigdom og
privatisering av sentrale offentlige tjenester : øke verdsetningen av
utdanningsgrupper i offentlig sektor : sikre gode trygde- og
pensjonsordninger

Unio

UTDANNINGS
FORBUNDET

FORSKER
FORBUNDET

POLITIETS
FELLESFORBUND

 Presteforeningen

 UHF

 Det Norske Diakonforbund

Skatterevisorenes Forening